

OBAVIJEST ZA BOLESNIKE

ANESTEZIJA je specijalistički medicinski postupak kojim se primjenom posebnih lijekova - anestetika odstranjuje bol i ostala neugodna osjećanja te umanjuje stres tijekom bolnih zahvata, pri čemu bolesnik može biti svjestan ili bez svijesti. Anesteziju provodi liječnik specijalist anesteziologije, reanimatologije i intenzivnog liječenja u suradnji s anesteziološkim tehničarom (anesteziološki tim). Osim primjene anestezije, anesteziološki tim se brine o osnovnim životnim funkcijama kao što su svijest, disanje, rad srca, rad bubrega i ostalih organa te tjelesne temperature. Uz to nadoknađuje tekućinu u obliku infuzija te primjenjuje krv i krvne pripravke, ukoliko se ukaže potreba za njima. Anesteziolog se također brine i za poslijeoperacijsko smanjenje boli, nadzor životnih funkcija, a po potrebi i za liječenje.

OPĆOM ANESTEZIJOM se postiže stanje slično dubokom snu, koje se izazove i održava za vrijeme operacije davanjem lijekova-anestetika. Svijest je isključena i u cijelom tijelu se ne osjeća bolni podražaj. Anestetici se daju kroz venu (intravenozna anestezija) ili se udišu.

REGIONALNA ANESTEZIJA rabi se prilikom operacija na pojedinim dijelovima tijela. Lokalni anestetici se ubrizgavaju u specifična područja tijela oko velikih živčanih spletova ili živaca kako bi se blokiralo provođenje živčanih impulsa i spriječila bol.

RIZICI I KOMPLIKACIJE ANESTEZIJE

Kao i kod svakog drugog postupka u medicini tako postoje rizici i komplikacije vezani uz anesteziju. Kod današnjih suvremenih anestezioloških postupaka i primjerenog nadzora bolesnika modernom aparaturom i uređajima vrlo rijetko se događaju ozbiljne komplikacije. **Rizik** za nastanak nepoželjnih pojava i komplikacija za vrijeme anesteziološkog postupka ovisi u prvom redu o vrsti i težini osnovne bolesti, eventualnim pratećim bolestima, dobi bolesnika, trenutnog zdravstvenog stanja i životnih navika. Moderna anestezija se danas smatra sigurnim postupkom te su smrtnost ili trajni invaliditet povezani isključivo s anestezijom vrlo rijetka pojava.

Češće popratne pojave i komplikacije: mučnina, povraćanje, grlobolja, pospanost, zbunjenost, nesjećanje doživljaja, bol na mjestu davanja lijekova, lokalizirana oteklina ili crvenilo, drhtanje, privremena naglušnost i nejasan vid.

Rijetke popratne pojave i komplikacije: bolovi u mišićima, glavobolja, bol u leđima, upala pluća, oštećenje zubiju, ozljeda usnica ili jezika, problemi vezani uz mokrenje, infekcije, tromboza (ugrušak u krvnoj žili) i embolija (odvajanje ugruška i plutanje krvnom žilom) te upala vene, budnost tijekom anestezije, poremećaji rada srca i cirkulacijski poremećaji (sniženje i porast tlaka), poremećaji disanja, poremećaji drugih organskih funkcija zbog djelovanja lijekova, trnci, neugodan osjećaj težine u rukama ili nogama kod postupaka regionalne anestezije.

Izuzetno rijetke komplikacije, katkad po život opasne: ozbiljne i teške reakcije preosjetljivosti (alergije) na anestetike, opasnost od ulaska želučanog sadržaja u pluća i nastanak teške upale pluća, osobito kod bolesnika s punim želucom, oštećenje očiju, oštećenje živaca, paraliza, infekcija virusima preko derivata krvi, oštećenje mozga, moždani udar, oštećenje srčane funkcije i srčani udar. Pri nekim zahvatima ili u bolesnika čije opće stanje to zahtjeva, prije, za vrijeme ili poslije operacije, anesteziolog mora učiniti neke radnje koje mogu imati određene komplikacije. Primjerice, mora postaviti:

- arterijski kateter s mogućom posljedicom infekcije, povrede krvne žile, pojave krvnog podljeva
- središnji venski kateter s mogućom posljedicom infekcije, povrede pluća (plućni kolaps), krvarenja, povrede živca
- kateter u plućnu arteriju s mogućom posljedicom infekcije, povrede pluća (plućni kolaps), krvarenja, puknuća plućne arterije, što je izuzetno opasno stanje po život.
- kateter mokraćnog mjehura s mogućom posljedicom infekcija, suženja mokraćnog kanala
- sondu u želudac s mogućim ozljedama nosne školjke, sluznice jednjaka i želuca.

Prije anestezije: Svojim ponašanjem možete znatno pridonijeti sigurnosti anestezioloških postupaka:

- morate biti **natašte nekoliko sati prije zahvata** ne smijete jesti, piti, žvakati žvakaću gumu ili bombone, nemojte pušiti.
- **lijekove koje stalno koristite** uzmite samo prema preporuci anesteziologa. Ni u kojem slučaju nemojte sami uzimati lijekove koje ste dobili po preporuci drugih liječnika specijalista (za regulaciju šećera u krvi, krvnog tlaka, protiv srčanih aritmija i sl.)
- izvadite umjetno zubalo; skinite naočale, kontaktne leće, slušni aparat; skinite nakit
- ne stavljati puder na lice ili lakirati nokte
- obaviti primjerenu osobnu higijenu
- nakon premedikacije potrebno je ostati u bolničkom krevetu

POSLIJE ANESTEZIJE

Nakon opće anestezije normalno je da se izvjesno vrijeme osjećate pospani i umorni. Ovisno o zahvatu, možete nakon određenog vremena piti tekućinu i uzimati hranu – **ne bez uputstava liječnika**. I nakon kratkotrajnih anestezija treba imati pratnju pri napuštanju bolnice.

Prometna sredstva smijete voziti tek nakon 24 sata. Isto se odnosi za rad sa strojevima bilo koje vrste.

INTENZIVNO LIJEČENJE

Jedinica intenzivnog liječenja (JIL) poseban je bolnički odjel za liječenje najtežih i životno ugroženih bolesnika. Kod ovih bolesnika zakazao je barem jedan organski sustav, a najčešće i više njih. Bolesnici u intenzivnu jedinicu dolaze s hitnih prijema različitih odjela, operacijskih dvorana ili drugih bolnica. Bolesnike u JIL-ovima liječe specijalisti anesteziologije, reanimatologije i intenzivne medicine ili subspecijalisti intenzivne medicine, uz konzultacije i po potrebi suradnju s liječnicima različitih drugih specijalnosti. Uz liječnike iznimno važnu ulogu imaju visoko educirane i osposobljene medicinske sestre. U liječenju i skrbi koriste se suvremena dostignuća iz medicinske znanosti te različiti uređaji i aparati. Vrlo često se koriste strojevi za disanje, uređaji koji nadomještaju bubrežnu funkciju, zatim strojevi za mehaničku potporu srcu uz različit nadzor/monitoring životnih funkcija. U JIL-ovima se provode i različite dijagnostičke pretrage i intervencije.

Bolesnici koji se liječe u JIL-ovima obično nisu sposobni sami donositi odluke o svom liječenju radi prirode njihove bolesti. Liječnici imaju zakonsku obvezu pribaviti suglasnost bolesnika za bilo koji medicinski postupak i to u pisanom obliku. Za maloljetne osobe i osobe koje ne mogu samostalno odlučivati, dopuštenje daje član uže obitelji, rođak ili skrbnik. Stoga važnu ulogu u donošenju odluka o terapijskim i dijagnostičkim postupcima kod takvih bolesnika ima obitelj koja mora biti dobro informirana o tijeku bolesnikova liječenja. Edukacija i informiranost obitelji važni su i radi potrebe odlučivanja o određenom terapijskom ili dijagnostičkom postupku koji je neophodan za bolesnika, a bolesnik radi prirode svoje bolesti ne može dati svoj pristanak.